

Retsam och fräck

Marianna Utinen målar med kakspruta

Med listen och satiren som vapen smugglar Marianna Utinen in olika kvinnoperspektiv i konsten, skriver Lars O Ericsson.

RETSAM, näsvis, (själv)ironisk och fräck. Lika rapp i formuleringen som vass i tanken. Ibland med en dragning till det obscena. Men framför allt utrustad med en farsartad humor på gränsen till slapstick. Huka er grabbar, för här kommer ytterligare en tjej med nätstrumporna "fyllda med honung och trotyl" (Leif Nylén apropå den nya "flickkonsten").

Hennes namn är **Marianna Utinen**, och liksom sina svenska medsystrar Helen Billgren, Maria Lindberg och Karin Johansson tillhör hon den yngsta generationen nordiska konstnärinnor (Utinen är född 1961).

På sin debututställning, i Helsingfors 1989, ställde Utinen till med en mindre skandal genom att ställa ut ett antal målningar av trosor. I och för sig var väl trosorna inte så chockerande. Det var snarare kombinationen av "vulgärt" motiv och verkens titlar som fick den äldre generationen av främst manliga konstruktivister att sätta vernissagesherryn i halsen.

Det finska ordet för trosor är nämligen mycket likt vårt svenska "utan titel", och vad är vanligare i konstruktivismens historia än att ett arbete heter just "utan titel". Utinen hade haft fräckheten att likställa det onämnbare med "de onämnbare".

Utinen är dock inte någon militant feminist. Hennes strategi är i stället kontrabandets. Med listen och satiren som vapen smugglar hon in olika kvinnoperspektiv i konsten. Hon har tex upfunnit ett helt eget sätt att måla: med en kakspruta! Akrylfärgen spritsas på underlaget, som kan vara målarduk men också olika vardagsföremål: en fätölj, ett par pallar eller en spegel.

Resultatet blir en ytstruktur och ett utseende som har mycket lite gemensamt med traditionellt måleri. Däremot påminner det desto mer om sådana kvinnliga tekniker som

KONST

Marianna Utinen
Galleri Lars Bohman

virkning, stickning och spetstillverkning. Fast utan de senares näpenhet eller gullighet. Utinens spetsar är doppade i arsenik.

"Penelope" heter en stor diptyk på hennes nya utställning på **Galleri Lars Bohman**. Den spritsade färgen — ljus på den ena, mörk på den andra panelen — påminner om det trassliga garnet i en uppriven väv. Penelope, som lurade sina friare genom att under natten riva upp vad hon vävt under dagen, fungerar här som en symbol för det kvinnliga motstånd vars främsta vapen inte är konfrontationen utan listen.

Men Utinen kan också vara mer öppet skabrös. I målningen "The bachelor grinds his chocolate himself" är det dadaïsten Duchamp som åkallas. Jag säger avsiktligt "åkallas" (snarare än "kritiseras"),

för om det finns någon konstnär som Utinen står i tacksambhetskuld till, så är det Duchamp.

Titeln, på Utinens målning anspelar på det faktum att i Duchamps "Bruden avklädd..." (där bruden, precis som Penelope, uppvaktas av ett antal ungarlar) spelas en av huvudrollerna av en chokladkvarn. Hos Utinen ligger ett par kvinnoben (i högklackade skor) utfläta mellan vad som ser ut som ett mellanting mellan smält choklad och löst bajs. En mer ohöjlt analerotisk fantasi har konsthistorien förmodligen aldrig tidigare skådat. Utinen är definitivt "a naughty girl".

Men Utinens läge är ett helt annat än Duchamps. Hon vet att den stora provokationens tid är förbi. Inget finns att väita över ända som inte redan välts. Ändå förblir det mesta sig likt. Bättre då att hålla god min i elakt spel och liksom Penelope låtsas le mot makten om dagen, och samtidigt riva upp dess vävar om natten.

LARS O ERICSSON

Foto: SAKARI VIIKA

The bachelor grinds his chocolate himself, 1990. En mer ohöjlt analerotisk fantasi har förmodligen aldrig tidigare skådats.